

PODSUMOWANIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W RAMACH ROKU SZKOŁY ZAWODOWCÓW

Minister Edukacji Narodowej Joanna Kluzik-Rostkowska, mając świadomość wagi procesu konsultacji społecznych będących podstawą prowadzenia dialogu obywatelskiego i społecznego, umożliwiła zgłaszanie uwag i komentarzy dotyczących zaplanowanych przez MEN konkretnych działań usprawniających i dostosowujących szkolnictwo zawodowe do potrzeb rynku pracy. Działania te podejmowane będą nie tylko w tym roku szkolnym, który jest Rokiem Szkoły Zawodowców, ale także w latach następnych.

Konsultacje otwarte dla wszystkich zainteresowanych problematyką szkolnictwa zawodowego zakończyły się 31 października. W wyniku konsultacji do MEN wpłynęło 87 opinii.

Serdecznie dziękujemy wszystkim z Państwa, którzy przedstawili swoje uwagi i sugestie do proponowanych działań, które zostały poddane wnikliwej analizie oraz zostaną wykorzystane w pracach nad usprawnieniem funkcjonowania systemu szkolnictwa zawodowego. Ze względu na różnorodność tematów poruszanych w procesie konsultacji w niniejszym podsumowaniu przedstawiamy najczęściej podejmowane przez Państwa zagadnienia wraz z informacją o sposobie ich wykorzystania:

I. Współpraca z pracodawcami

- zwiększenie świadomości pracodawców na temat ich roli w podnoszeniu jakości kształcenia zawodowego oraz włączenie pracodawców w ten proces, w tym w opracowywanie prognoz dotyczących rozwoju sytuacji na rynku pracy,
- konieczność organizacji dyskusji panelowych dotyczących potrzeb rynku pracy pomiędzy szkołami i pracodawcami,
- współpraca z pracodawcami jest niezbędna na etapie sporządzania profilu absolwenta, określania umiejętności oraz cech potrzebnych do wykonywania zadań zawodowych.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 zostaną utworzone na poziomie centralnym zespoły partnerów społecznych reprezentatywnych dla zawodów szkolnictwa zawodowego (stowarzyszenia zawodowe, organizacje pracodawców i związki zawodowe), które we współpracy z radami sektorowymi przewidywanymi do uruchomienia przez PARP zidentyfikują potrzeby kwalifikacyjno-

zawodowe na rynku pracy w poszczególnych branżach/zawodach szkolnictwa zawodowego oraz wypracują ścieżki rozwoju zawodowego w danej branży/zawodzie (poprzez określenie pożądanych typów szkół oraz oczekiwanego profilu ich absolwentów);

- potrzeba szybszego wprowadzania nowych zawodów do klasyfikacji oraz uruchamiania kształcenia w nowych kwalifikacjach (zawodach), na które istnieje zapotrzebowanie na rynku pracy,
- modyfikacja podstaw programowych tak aby zawody w technikum miały max 2 kwalifikacje,
- ograniczenie liczby zawodów na rzecz dodawania nowych kwalifikacji do już istniejących zawodów.

Ww. zespoły partnerów społecznych dokonają przeglądu klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego pod kątem uwzględnienia oczekiwań interesariuszy reprezentatywnych dla szkolnictwa zawodowego oraz przygotowanie zmian w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

- potrzeba dostosowania podstaw programowych oraz pozostałej dokumentacji programowej do potrzeb pracodawców oraz prowadzenia konsultacji z pracodawcami w trakcie ich opracowywania.

Procesowi identyfikacji zapotrzebowania na nowe zawody i kwalifikacje będą towarzyszyły przegląd i aktualizacja obecnych podstaw programowych oraz przykładowych programów nauczania, które zostaną przeprowadzone we współpracy z pracodawcami.

- rozwój współpracy szkół zawodowych z pracodawcami na poziomie regionalnym i lokalnym,
- przeznaczenie środków finansowych na realizację praktyk i staży dla nauczycieli kształcenia zawodowego u pracodawców.

Rozwój współpracy szkół zawodowych z pracodawcami został uznany przez MEN za jeden z obszarów priorytetowych wymagających wsparcia w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020. Zgodnie z rekomendacjami dla regionów przedsięwzięcia podejmowane w ramach RPO będą uwzględniały upowszechnianie wszelkich form współpracy szkół zawodowych z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym zwłaszcza z pracodawcami. Niezwykle istotne będzie w tym zakresie zachęcenie pracodawców na poziomie regionalnym i lokalnym do większego zaangażowania i włączenia się w proces kształcenia

zawodowego i egzaminowania. Współpraca z pracodawcami będzie mieć charakter zarówno strategiczny (włączenie pracodawców w system identyfikacji potrzeb kwalifikacyjno-zawodowych na regionalnym i lokalnym rynku pracy, wspólne projektowanie oferty kształcenia), jak i praktyczny (większe zaangażowanie pracodawców we wspólne przygotowywanie programów nauczania ze szkołami, organizację kształcenia praktycznego dla uczniów oraz praktyk i staży dla nauczycieli w rzeczywistych warunkach pracy oraz prowadzenie kwalifikacyjnych kursów zawodowych, jak również zwiększenie udziału pracodawców w egzaminowaniu).

- wprowadzenie mechanizmów finansowych dla pracodawców zainteresowanych współpracą ze szkołami zawodowymi,
- opracowanie standardów realizacji kształcenia zawodowego praktycznego oraz monitorowanie ich realizacji,
- zagwarantowanie środków pieniężnych dla opiekunów praktyk zawodowych realizowanych u pracodawców.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 zostaną przygotowane rozwiązania w zakresie angażowania pracodawców w organizację praktycznej nauki zawodu, w tym w tzw. kształcenie dualne poprzez opracowanie ram jakości staży i praktyk dla uczniów realizujących kształcenie praktyczne w przedsiębiorstwach, przygotowanie modelowych programów praktycznej nauki zawodu oraz wypracowanie modelu zachęt dla pracodawców angażujących się w proces kształcenia zawodowego, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia praktycznego. Planowana interwencja w tym zakresie uwzględnia również ewaluację wypracowanych rozwiązań w zakresie praktycznej nauki zawodu.

- model finansowania szkolnictwa zawodowego powinien uwzględniać możliwość zatrudniania fachowców do nauki zawodu spoza szkół.

Taka możliwość istnieje już w obowiązujących przepisach prawa. Zgodnie z art. 7 ust. 1a ustawy o systemie oświaty w uzasadnionych przypadkach w szkole publicznej może być za zgodą kuratora oświaty zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem, posiadająca przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć. Osobę tę zatrudnia się na zasadach określonych w Kodeksie pracy ustalając wynagrodzenie nie wyższe niż przewidziane dla nauczyciela dyplomowanego.

II. Rozwój pozaszkolnych form kształcenia i uczenia się

- umożliwienie szkołom zawodowym prowadzenia krótkich form kursowych dla pojedynczych umiejętności zawodowych,
- umożliwienie organizacji krótszych form kursowych dla uczniów liceów, pozwalających na nabycie konkretnych umiejętności w danym zawodzie oraz wprowadzenie możliwości gromadzenia poszczególnych zestawów umiejętności w celu nabycia pełnej kwalifikacji,
- niewystarczająca oferta dla osób które nie posiadają wykształcenia średniego.

Wszystkie osoby posiadające minimum wykształcenie gimnazjalne mogą już dzisiaj korzystać z oferty kwalifikacyjnych kursów zawodowych organizowanych w zakresie jednej z kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie szkolnictwa zawodowego. Osoby te mogą również kontynuować naukę w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych.

Obecnie zostały podjęte działania mające na celu przygotowanie oferty kursów dla uczniów liceów zwiększających ich szanse na zatrudnienie. Absolwenci takich kursów zamierzający kontynuować kształcenie na kwalifikacyjnych kursach zawodowych nie będą musieli uczęszczać na zajęcia zrealizowane na wcześniejszych kursach.

Dodatkowo w projektach współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w kolejnych latach planuje się dalszy rozwój pozaszkolnych form kształcenia i uczenia się poprzez opracowanie przykładowych programów nauczania i obudowy dydaktycznej do kwalifikacyjnych kursów zawodowych i kursów umiejętności zawodowych oraz zwiększenie oferty kursów multimedialnych do kształcenia zawodowego.

III. Rozwój doradztwa zawodowego oraz systemu informacji edukacyjno-zawodowej

- stworzenie skutecznego systemu doradztwa zawodowego od poziomu gimnazjum,
- standaryzacja warunków realizowania doradztwa zawodowego w szkołach,
- zapewnienie dostępu do kompleksowej informacji edukacyjno-zawodowej poprzez powiązanie informacji o ofercie szkół z danymi pochodzącymi z rynku pracy,
- zapoznanie uczniów ze światem zawodów na poziomie szkoły podstawowej,
- zmiana świadomości uczniów i rodziców w zakresie doradztwa zawodowego,
- zaangażowanie poradni psychologiczno-pedagogicznych w realizację doradztwa.

Aktualnie KOWEZiU realizuje szkolenia dla 18 000 przedstawicieli gimnazjów (po 3 osoby z 6 tysięcy gimnazjów). Stwarza to szansę na poprawę jakości usług doradczych w tym typie szkoły. Wsparcie doradztwa zawodowego w systemie oświaty będzie kontynuowane w nowej perspektywie finansowej 2014-2020, w ramach której zostaną opracowane ramowe programy i rozwiązania organizacyjne w zakresie realizacji doradztwa zawodowego w szkołach i placówkach, uwzględniające potrzeby uczniów i dorosłych uczących się na różnych poziomach edukacyjnych i w różnych typach szkół i placówek. Rozwiązanie to, obejmujące określenie rekomendowanej tematyki zajęć edukacyjnych, proponowanych narzędzi i metod pracy oraz oczekiwanych efektów usług doradczych, powstaną we współpracy z kluczowymi interesariuszami, tj. przedstawicielami szkół i placówek, organów prowadzących, pracodawców i związków zawodowych, instytucji rynku pracy.

Mając na uwadze ciągle zmieniającą się sytuację na rynku pracy i w świecie zawodów, Ministerstwo Edukacji Narodowej/ORE uruchomiło projekt konkursowy, którego celem jest opracowanie kolejnych narzędzi do badania kompetencji, zainteresowań i predyspozycji zawodowych. Narzędzia te będą skierowane nie tylko do uczniów, ale również do uczących się i zamierzających podjąć naukę osób dorosłych. Zostaną one opracowane do końca 2015 roku i podobnie jak dotychczas opracowane narzędzia będą dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej (www.men.gov.pl) oraz Krajowego Ośrodka Wsparcia Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (www.koweziu.edu.pl, www.euroguidance.pl).

Działania związane z zapewnieniem dostępu uczniów i ich rodziców do informacji edukacyjno-zawodowej zostały podjęte już w bieżącym roku szkolnym. Do końca marca 2015 r. zostanie utworzona mapa zawodów i szkół prowadzących kształcenie zawodowe. Uzupełnieniem tego działania będzie przygotowanie e-zasobów do doradztwa zawodowego dla różnych grup wiekowych, przedstawiających kompleksową informację zawodoznawczą, które będą dostępne nie tylko dla specjalistów, ale również do samodzielnego wykorzystania przez uczniów, ich rodziców i inne osoby dorosłe. W ramach tych zasobów powstaną również materiały dla dzieci zapoznające ich ze światem zawodów, co wynika z potrzeby zapewnienia całościowego doradztwa zawodowego już od wczesnych etapów edukacyjnych. Zasoby te zostaną udostępnione na przygotowanym w ramach PO KL w projekcie „Edukacja dla pracy” portalu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Uzupełnieniem działań systemowych będzie wsparcie doradztwa zawodowego w

regionach, poprzez m.in. realizację koncepcji zewnętrznego wsparcia szkół w obszarze doradztwa zawodowego zakładającego współpracę różnych instytucji działających w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego, w tym poradni psychologiczno-pedagogicznych.

IV. Wspieranie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe

- doposażenie szkół i placówek w sprzęt i materiały dydaktyczne,
- brak standaryzacji wyposażenia pracowni i warsztatów szkolnych,
- organizacja szkoleń oraz staży i praktyk dla nauczycieli kształcenia zawodowego, w tym realizowanych w przedsiębiorstwach,
- zwiększenie dostępu do podręczników oraz zasobów dydaktycznych do kształcenia zawodowego.

Jednym z działań podejmowanych w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 będzie tworzenie w szkołach i placówkach kształcenia zawodowego warunków odzwierciedlających rzeczywiste środowisko pracy zawodowej dzięki znaczącemu doinwestowaniu systemu kształcenia zawodowego. Przedsięwzięcia te będą obejmowały wyposażenie/ doposażenie szkół i placówek w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne zapewniające wysoką jakość kształcenia i umożliwiające realizację podstawy programowej kształcenia w zawodach w oparciu o centralnie opracowane rekomendacje. Opisy rekomendowanego wyposażenia do wszystkich zawodów z klasyfikacji "szkolnej", opracowane przez KOWEZiU, zostały przekazane do urzędów marszałkowskich poszczególnych województw oraz są dostępne na stronie internetowej KOWEZiU.

Nauczyciele kształcenia zawodowego mogą już dziś korzystać z oferty doskonalenia zawodowego przygotowanej przez KOWEZiU dostępnej m.in. na Platformie Edukacyjnej tej placówki, w ramach której utworzono Edukacyjną Przestrzeń Wirtualną (EPW) Nauka Zawodu (skupiającą ponad 1000 uczestników) oraz 6 branżowych sieci wsparcia. Nauczyciele mogą również korzystać ze szkoleń organizowanych w ramach projektów systemowych realizowanych przez KOWEZiU.

W nowej perspektywie finansowej 2014-2020 na poziomie regionalnych przewidziano działania mające na celu doskonalenie warsztatu pracy nauczycieli kształcenia zawodowego we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy. Zapewni to nauczycielom zawodu możliwość aktualizowania swojej wiedzy przez bezpośredni kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy.

Istotnym elementem wsparcia szkół i placówek prowadzących kształcenie

zawodowe będzie tworzenie i upowszechnianie e-zasobów do kształcenia zawodowego, w tym do języka obcego ukierunkowanego zawodowo. Zasoby te zostaną opracowane dla poszczególnych grup zawodów (branż) szkolnictwa zawodowego. Ponadto przewiduje się przygotowanie e-podręczników do wybranych części zawodów szkolnictwa zawodowego, ze szczególnym uwzględnieniem zawodów, w których występują najliczniejsze nabory oraz tych, dla których nie zostały jak dotąd opracowane podręczniki w wersji drukowanej.

V. Doskonalenie procesu potwierdzania efektów kształcenia zawodowego

- wyposażenie ośrodków egzaminacyjnych,
- organizacja szkoleń dla kandydatów na egzaminatorów prowadzonych (w tym dla pracodawców) i pozyskiwanie kandydatów na egzaminatorów,
- organizacja egzaminów zawodowych przeprowadzanych w szkole w trakcie roku szkolnego,
- brak dostępu do arkuszy oceny na stronie internetowej CKE po egzaminie,
- zwiększenie udziału pracodawców w procesie tworzenia zadań egzaminacyjnych.

„Nowy” egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie po raz pierwszy został przeprowadzony w kwietniu 2013 r. i do roku 2017 będzie stopniowo zastępować „stary” egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe. Oznacza to, że jesteśmy w okresie przejściowym, kiedy równoległe przeprowadzane są dwa egzaminy zawodowe.

Opinie dotyczące egzaminu przeprowadzanego z konkretnych kwalifikacji oraz sugestie dotyczące poszczególnych zadań zostaną po ich przeanalizowaniu wzięte pod uwagę przy tworzeniu arkuszy na kolejną sesję. W przypadku osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, przygotowywane są arkusze dostosowane, zgodnie z komunikatem dyrektora CKE.

Odnośnie braków w wyposażeniu posiadanym przez ośrodki egzaminacyjne warto podkreślić, że w okresie przejściowym wyposażenie wymagane na egzaminie dostosowywane jest do tego aktualnie posiadanego przez szkoły, a nie do całości wyposażenia wynikającego z podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Dodatkowo, w perspektywie finansowej 2014-2020 zostały przewidziane środki z EFS na doposażenie ośrodków egzaminacyjnych.

Zgodnie z sugestiami na stronie internetowej CKE zostały opublikowane przykładowe zadania wraz z kluczem odpowiedzi i schematem oceniania dla najpopularniejszych kwalifikacji.

W 2014 r. zintensyfikowano współpracę okręgowych komisji egzaminacyjnych ze szkołami, której celem jest ułatwienie organizacji roku szkolnego z uwzględnieniem sesji egzaminu zawodowego.

W ramach posiadanych środków CKE przygotowuje materiały do szkoleń kandydatów na egzaminatorów, a oke prowadzą te szkolenia. Do końca bieżącego roku powstaną materiały szkoleniowe dla kolejnych zawodów.

CKE ubiega się o realizację projektu współfinansowanego ze środków EFS w ramach nowej perspektywy finansowej, który zakłada znaczne zaangażowanie pracodawców w proces tworzenia zadań egzaminacyjnych.

Doskonalenie procesu potwierdzania efektów kształcenia zawodowego – działania

- 1) Usprawnianie organizacji nowego egzaminu zawodowego w okresie przejściowym do 2017 roku (do wygaśnięcia „starego egzaminu”):
 - a) ogłoszenie terminów trzech sesji egzaminacyjnych w roku 2015: zima, lato, jesień z datami egzaminu w części pisemnej i praktycznej z dokumentacją,
 - b) włączenie dyrektorów szkół zawodowych promotorów dobrych praktyk do szkoleń w zakresie organizacji egzaminów w 2015 roku (okręgowe, wojewódzkie konferencje szkoleniowe),
 - c) zastosowanie nowego systemu informatycznego do wspomaganie organizacji egzaminów (zgłoszenia, powoływanie egzaminatorów i zespołów nadzorujących) w 2015.
- 2) Rozszerzenie informacji o zakresie i wymaganiach egzaminacyjnych w nowym egzaminie zawodowym:
 - a) uzupełnienie informatorów dla 40 najpopularniejszych zawodów przykładowymi zadaniami z kluczami odpowiedzi i kryteriami oceniania,
 - b) udostępnianie „na zamówienie szkół, nauczycieli słuchaczy i uczniów” arkuszy egzaminacyjnych i kryteriów oceniania z poprzednich sesji egzaminacyjnych,
 - c) w konkursie dla autorów i recenzentów zestawów egzaminacyjnych w projekcie „Modernizacja egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe” uczestniczyło ponad 2,5 tys. osób.
- 3) Tworzenie krajowych ośrodków kształcenia i egzaminowania dla zawodów o charakterze unikalnym i regionalnym we współpracy z pracodawcami (górnictwo węgla i miedzi, przemysł stoczniowy, gazownictwo, żegluga śródlądowa, wybrane zawody budowlane).
- 4) Rekrutacja i szkolenie kandydatów na egzaminatorów do nowego egzaminu:
 - a) rekrutacja kandydatów na szkolenia egzaminatorów szczególnie dla pracodawców i młodych nauczycieli.